

QEVERIA E KOSOVËS

MINISTRIA E MJEDISIT DHE PLANIFIKIMIT HAPSINOR

Zv/Ministër: **KURTAN KAJTAZI**

RAPORTI I PUNËS

(janar - mars)

I nderuar kryeministër,

pas takimit të përbashkët të të gjithë zv.ministrave të qeverisë së Kosovës gjatë dhjetorit te vitit 2017, ku u diskutua për detyrat dhe përgjegjësitë e zv.ministrave në qeverinë e Kosovës dhe pas kërkesës suaj që secili nga ne të përgatisim një raport pune për 3 mujorin e I-rë të vitit 2018, atëherë unë në cilësinë e zv.ministrit në ministrinë e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor përveç disa angazhimeve të herë pas hershme në ministri, jam fokusuar në një temë mjaftë të rëndësishme për MMPH dhe Qeverinë e Kosovës.

Duke jetuar afër kombinatit xehtaro-metalurgjik “TREPÇA”, gjegjësisht emërimit të ri “TREPÇA” SHA duke ditur për ndikimet negative që ka pasur në mjedis gjatë shekullit të kaluar sa ka punuar me kapacitet të plotë, por edhe tani pasi qe ekzistojnë deponitë minerare inaktive por edhe ato aktive që janë me rrezikshmëri për ndotjen e lumenjve, ajrit dhe tokës, jam fokusuar për një analizë bashkë me ekspertë të Trepçës, hulumtimin e shumë materialeve nga studime të mëhershme vendore dhe ndërkombëtare mbi këtë kompani dhe ndikimin në mjedis duke përgatitur një raport për gjendjen aktuale në Trepçë, ndikimin në mjedis dhe me vonë duke përgatitur edhe rekomandimet për masat që duhet të merren për të përmirësuar gjendjen mjedisore në Trepçë dhe ambientet përreth saj, aty ku ka pasur impakt negativ.

Po ju përshkruaj më poshtë për temat në të cilat jam fokusuar gjatë këtij tre mujori:

1. Ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore,
2. Cilësia e tokës,
3. Cilësia e ajrit dhe ndotja e tij,
4. Mbeturinat e ngurta,

5. Mbeturinat e lëngshme,
6. Substancat e rrezikshme dhe rrezatimi radioaktiv,
7. Flora dhe Fauna,
8. Ndikimi në shëndetin e popullatës,
 - 8.1 Reziqet në shëndetin e punëtorëve
 - 8.2 Ndikimi në shëndetin e banorëve në zonat përreth Trepçës.

Në prezantimin e ndikimeve mjedisore janë marr parasysh projekte dhe analiza të ndryshme për mjedisin. Përveç vlerësimit të gjendjes së tashme dhe të kaluarës, jam përpjekur për një qasje lidhur me të ardhmen e mjedisit në këto zona.

Po ju paraqes më poshtë njësitë e Trepçës dhe zonave përreth:

- Minierat: Artana, Stan Tërg, Hajvalia, Kishnica
- Flotacionet: Kishnica, Tuneli i parë dhe Leposaviçi
- Pendat e deponive të mbetjeve: Badovc, Kelmend, Artanë
- Parku industrial në Mitrovicë dhe kompleksi industrial i Metalurgjisë së Plumbit-Zveçan.

Aktivitetet minerare pashmangshëm ndikojnë në krijimin e sasisë së llumit duke u depozituar dhe si pasojë ndikojnë në ndryshimin e peizazhit. Gjelbërimi i këtyre sipërfaqeve do të ndikonte jo vetëm në bukuritë e peizazhit por edhe në shëndetin e popullatës në këto zona.

Deri tani këto zona nuk janë gjelbëruar dhe kanë ndikuar në kontaminimin e mjedisit. Teknologjite e vjetra të papërdorura në miniera, flotacione dhe shkritore që janë lënë pas dore janë duke shkaktuar rrezik në shëndetin e popullatës.

Shpresojmë që institucionet në të ardhmen të merren seriozisht për të mënjanuar situatën në këto zona me praktikat më të mira ndërkombëtare.

MINIERA NË STAN TËRG

Përkundër shtrirjes në një zonë me male të dendura, me infrastrukturë të rregulluar përreth, janë krijuar deponi me pajisje të vjetra që paraqesin rrezik për shëndetin e popullatës dhe ndotjen e mjedisit.

Ujërat minerale mbolidhen në horizontin e I-rë dhe zbresin në flotacionin në tunelin e parë, ku analizat e fundit (2015) kanë treguar që Pb dhe SO₂ kalojnë të gjitha kufijtë mjedisor të standardizuara në BE dhe KS.

Uji i pa trajtuar i minierës shpesh përzihet me ujin e ndotur të fabrikës së flotacionit duke kaluar nëpër lumin Trepça dhe duke e ndotur këtë ujë që përdoret për ujitje por edhe për kafshë.

MINIERA NË ARTANË

Fenomeni i erozionit është mjaftë i përhapur, ujërat që dalin nga miniera derdhen në lum, dhe është konstatuar se kanë nivel të ulët të pH dhe sasi të mëdha të metaleve duke paraqitur rrezik për ndotjen e ujit dhe shëndetin e popullatës. Analizat e fundit nga UNDP(2014) kanë treguar sasi të mëdha të joneve të sulfateve, hekurit, thëngjillit, zinkut 66mg/l, Pb 0,103 mg/l, kadmiumit dhe arsenikut, duke tejkaluar të gjithë kufijtë e lejuar në Kosovë dhe BE.

FABRIKA E FLOTACIONIT NË KISHNICË, MINIERA NË KISHNICË DHE HAJVALI

Sasia e madhe e piritit(30,000t) dhe mbeturinat e pambuluara paraqesin rrezik të madh të ndotjes nga pluhuri, pastaj edhe instalimet e braktisura në minierat e përmbytura janë në gjendje të keqe dhe paraqesin rrezik të ndotjes së mjedisit.

PARKU INDUSTRIAL NË MITROVICË

Ndodhet në pjesën e djathtë të lumit të Sitnicës afér Mitrovicës(hyrje) pranë lagjes Bair afér fushave bujqësore.

Ky park përbëhet kryesisht nga fabrikat në vijim:

Fabrika e zinkut,
Fabrika e plehrave kimike,
Fabrika e acidit sulfurik,
Fabrika e baterive,
Laboratorët,
Fabrika për trajtimin e ujërave të ndotura.

Vendndodhja e deponisë ka ndikim negativ në shëndetin e popullatës për shkak të mbetjeve të pambuluara dhe të pasiguruara, dhe ka një shqetësim të madh të popullatës për mundësitë e mëdha të ndotjes së lumbit dhe të ajrit. Mbeturinat janë hedhur në mënyrë të paqëndrueshme.

Në bazë të analizave nga UNDP(2009), koncentrimi i lartë i arsenikut 22,5mg/l, aluminit 376mg/l, kadmiumit 201mg/l, plumbit 6,1mg/l, Zn 23,200mg/l kanë bërë kontaminimin e ujit të lumbit të Sitnicës dhe tokave bujqësore në rrethinë.

KOMPLEksi INDUSTRIAL NË ZVEÇAN, METALURGJIA E PLUMBIT DHE DEPONITË E MBETJEVE NË ZHITKOC, SOKALICË

Në pamundësi të vizitës në teren në këto lokacione, po ju përshkruaj situatën në bazë të të dhënave nga ekspertë të Trepçës dhe materialeve studimore të tyre. Pozita e kompleksit industrial në Zveçan, deponitë e pambuluara dhe të pasiguruara, oxhaqet, ndërtesar gati të shkatërruara janë brengosje për popullatën.

Studimet e mëhershme kanë treguar për burimin e ndotjeve dhe rrezikshmëri të lartë nga metalet në këtë zonë. Brenda kompleksit nuk ka sistem te kullimit të ujërave të shiut. Deponitë ndikojnë në kontaminimin e ujit të Ibrit dhe tokave bujqësore përreth.

Mbetjet në Zhirkoc janë hedhur në mënyrë jo të duhur dhe nuk i plotësojnë standardet, këto mbetje ndikojnë në ndotjen e lumbit Ibër, ujërave nëntokësore dhe zonave bujqësore përreth. Sistemi i kullimit nuk është funksional dhe uji i ndotur rrjedh në mënyrë të pakontrolluar në mjedis dhe lumin Ibër.

-MBETJET E NGURTA

Gjatë vizitave në teren kemi hasur gati në të gjitha deponitë mbetje, se ato janë të pasigurta, të pakontrolluara, mbeturinat e depozituara në mënyrë jo të duhur duke kontaminuar edhe lumenjtë përreth.

MINIERA E ARTANËS(deponitë T₁ dhe T₂)

Janë afër 9 milionë ton mbetje që krijojnë rrezik për emetimin e pluhurit dhe paraqesin burim të përhershëm të ndotjes së lumbit nga shkarkimet acidike në të. Po ashtu deponia në Badofc (8 milion ton) paraqet rrezik permanent për tokat bujqësore përreth zonës.

Në Stan Tërg vërehen mbeturina të ngurta si: akumulator, makina, vagonë etj. Në Tunelin e parë po ashtu vërehen grumbuj të mbeturinave të pambuluara që paraqesin rrezik për mjedisin.

Deponia në Kelmend përbëhet nga mbetjet e Fabrikës së Flotacionit, vetëm një pjesë e saj është e gjelbëruar ndërsa pjesa tjeter shkakton emetim të pluhurit si dhe liqeni te deponia është i parrethuar dhe i pambrojtur që paraqet rrezik permanent për banorët.

Deponia në Parkun industrial në Mitrovicë dhe objektet përreth saj kanë rreth 150ha dy lloje të mbeturinave:

1. Mbetjet,
2. Mbeturinat nga objektet e papërdorura.

Deponia ka 35ha:

-16 ha janë të mbuluara me Jarosit që buron nga kullimi i Zn, Pb, Fe etj.

-10 ha janë të mbuluara me fosfogips që mund të shkaktoj rrezik për shkak të prezencës së natyrshme të Uraniumit dhe Radiumit në xehen e fosfatit,

-9 ha janë mbetje të Piritit që kanë sasi të madhe të përbajtjes së Hekurit rreth 60%.

Edhe në objektet e prodhimit që janë të myllura pas lufte ka numër të madh të kantonierëve, gypave, produkteve kimike, asbest, mbeturina hekuri, vajra të ndryshme që janë rrezik permanent për ndotjen e ujit në zonë.

-AJRI DHE NDOTJA E TIJ

Mbeturinat e depozituara në miniera, flotacione, në parkun industrial të Mitrovicës dhe atë të Zveçanit në vazhdimësi janë të ekspozuara kushteve atmosferike duke shkaktuar rrezik permanent të ndotjes së ajrit me pluhurin e kontaminuar në metale. Në minierën e Artanës dhe deponinë në Badovc gjatë aktiviteteve minerare dhe transportimit të xehes lirohen në vazhdimësi gazra të ndryshme si: CO, CO₂, SO₂, Pb etj.

Në deponinë në Badofc, e cila funksionon herë pas here gjatë kohës së thatë, kur nuk ka të reshura, shkaktohet krijimi i pluhurit dhe ndotja e ajrit, veçmas kur ka erëra të forta. Në Stan Tërg dhe deponimi në Kelmend për shkak të aktiviteteve minerare dhe gjatë transportit të xehes lirohet sasi e gazrave në ajër si: CO, CO₂, SO₂ etj.

Në zonën e Parkut industrial në Mitrovicë në ndotjen e ajrit drejt përdrejt ndikojnë:

- Kimikatet e pambrojtura,
 - Deponitë e pambuluara të Fosfogipsit, Piritit dhe Jarositit,
 - Ndërtesat e dëmtuara dhe prania e cisternave, gypave, materialeve tjera të deponuara,
 - Deponitë dhe rrjedhja prej tyre.

Në Mitrovicë dhe zonën përreth saj ka pasur studime dhe analiza të herë pas hershme për cilësinë e ajrit në zonë.

Gjatë viteve 1980-2000 në metalurgjinë e plumbit në Zveçan ka pasur në vazhdimësi tejkalime shqetësuese të normave të Plumbit në ajër. Shkrimtari nuk iu ka përmbytjatur asnjëherë normave për mjedis dhe sigurisë për shëndetin e popullatës. Fabrika e acidit sulfurik edhe ajo nuk ka funksionuar normalisht dhe me standarde.

Rrjedhja e madhe e pluhurit të plumbit dhe SO₂ jo vetëm në të kaluarën po edhe sot është evidente, kjo po ndodh edhe për shkak të objekteve të pambrojtura, materialeve që ndodhen në sipërfaqen e objekteve por edhe prania e deponive te pambuluara në zonë.

Pas vitit 2000 janë bërë studime për cilësinë e ajrit në zonën e Mitrovicës për shkak të pranisë së deponive, shkridores në Zveçan dhe parkut industrial në Mitrovicë.

KFOR-I francez, UNMIK, UNDP dhe organizata tjera kanë bërë matje kohë pas kohe për praninë e grimcave të pluhurit të Plumbit në ajër dhe është vërejtur që edhe pse shkriterja e Plumbit në Zveçan nuk funksionon, prania e grimcave të plumbit në ajër është e madhe dhe tejkalon normat e lejuara sipas BE.

Jo vetëm në pjesën veriore ku gjendet shkriterja e Zveçanit por edhe në pjesën jugore të qytetit janë vërtetuar prani të grimcave të pluhurit të Plumbit mbi të gjitha normat e lejuara.

-SUBSTANCAT E RREZIKSHME DHE RADIOAKTIVITETI

Problemet me radioaktivitet ekzistojnë në Kosovë për shkak të kontaminimit të tokës me uranium të varfëruar gjatë luftës por edhe nga lirim i termocentraleve.

Deponitë nuk monitorohen dhe nuk ka ndonjë hulumtim për radioaktivitet lidhur me ndikimin në shëndetin e popullatës dhe mjedis. Dyshohet që në fabrikën e flotacionit në tunel të parë ekzistojnë disa cisterna me materie radioaktive që janë në monitorimin e KFOR-it. Në parkun industrial të Mitrovicës në bazë të mostrave të marra nga UNDP vërehet prania e radiumit në deponinë e Fosfogipsit.

-UJËRAT SIPËRFAQËSORE

Liqeni i Badofcit i është nënshtuar vazhdimësisë së ndotjes nga objektet dhe mbetjet që gjenden aty afër, miniera e përmbytur e Hajvalisë, Flotacioni në Kishnicë dhe deponisë në Badofc. Lumi “Krivareka” i cili gjendet pranë Minierës së Artanës që kalon nëpër qytetin e Artanës duket të jetë i ndotur. Lirimi i ujit minerar acidik që rrjedh nëpër një përrua të vogël përmes deponisë së mbetjeve paraqet rrezik për ndotjen e lumit.

Nga mostrat e marra (UNDP) në lumin e Artanës nën rrjedhën e deponive T₁ dhe T₂, prania e Hekurit, Zinkut, Magnezit, Aluminit, Plumbit, Kadmiut dhe Arsenit është në masë të madhe mbi normat që tejkalon kufijtë mjedisor në Kosovë dhe BE.

Lumi Sitnica që kalon pranë deponisë prej Parkut industrial në Mitrovicë e derdhet në lumin Ibër pastaj në Detin e Zi, i nënshtrohet ndotjeve nga burime të shumta industriale dhe ky ujë nuk mund të përdoret as për ujitje as për rekreacion.

Gjatë rrjedhjes, Sitnica ndotet nga metalet e rënda dhe toksike të deponuara në deponinë e mbetjeve në parkun industrial në Mitrovicë. Nga analizat e marra dhe mostrat e ujit në vitin 2001 nëpër lumenjtë afër deponive të mbetjeve minerare dhe minierave, kanë dëshmuar për prani të lartë të metaleve të rënda që mund të jenë toksike për njeriun dhe

mjedisin e në veçanti janë: Arseni, Kadmiumi, Kroni, Plumbi, Zinku, Merkuri, Nikeli, Mangani.

-UJËRAT NËNTOKËSORE

Uji nëntokësor që mund të përdoret për pije, pastrim, ujitje, industri dhe nevoja shtëpiake është pothuajse i papërdorshëm në zonat ku gjenden deponitë minerare, flotacionet dhe minierat.

Tek miniera e Artanës dhe deponitë T_1 dhe T_2 në bazë të studimeve të bëra lidhur me cilësinë e ujit, ka dëshmuar se shkarkimi i ujit të ndotur nga mbetjet në lumenj dhe përroska ka shkaktuar rrezik të lartë për mjedisin.

MINIERA NË STAN TËRG, FLOTACIONI DHE DEPONIA NË KELMEND

Në Stan tërg janë vërejtur deponitë, mbeturinat dhe materie joaktive të pasiguruara që gjenerojnë rrezik të vazhdueshëm për ujërat nëntokësore. Këto ujëra nëntokësore kanë mundësi të ndotin lumenjtë dhe ujin e puseve që përdoret për pije dhe për ujitje.

Shkrepat e gëlqeres janë korrektorët më të mirë për ujërat nëntokësore. Metalet e rënda dhe uji acidik të shkarkuara nga mbetjet arrijnë të kontaminojnë edhe lumin Ibër.

PARKU INDUSTRIAL NË MITROVICË

Prania e lartë e Plumbit, Zinkut dhe Kadmiumit në ujërat nëntokësore dëshmojnë se kanë kaluar të gjithë kufijtë e lejuar nga OSH. Uji nëntokësor në parkun industrial në Mitrovicë është i kontaminuar me pH 6.3 duke kaluar afér 1000 herë kufijtë e lejuar nga Organizata Botërore e Shëndetësisë. Mbetjet në këto zona direkt ndikojnë në cilësinë e ujit nëntokësor.

PARKU INDUSTRIAL NË ZVEÇAN

Depërtimi i ujit të shiut dhe ujërat sipërfaqësore në depot e mbetjeve përbajnjë koncetrime të larta të metaleve të rënda që dalin nga mbetjet e pambrojtura, kanë ndikim në ujërat nëntokësore në këtë zonë.

-CILËSIA E TOKËS

Mungesa e gjelbërimit nëpër deponitë e mbetjeve, mos mbulimi i tyre me vegjetacion paraqesin problem permanent për erozionin e tokës. Pluhuri i shkaktuar nga erozioni ndikon drejtpërdrejt në cilësinë e tokës në këto zona. Ndotja e tokës shkaktohet edhe nga derdhja e mbetjeve në mënyrë të pakontrolluar nëpër përroska dhe lumenj, po ashtu edhe grimcat e pluhurit me metale të rënda ndikojnë në cilësinë e tokës në zonat bujqësore.

Nga një hulumtim në tokat në Mitrovicë (UNDP) është konstatuar përqendrim i lartë i metaleve të rënda në sipërfaqen e tokës në një shtresë prej 40cm. Është vërtetuar për një përqendrim maksimal të Plumbit, Zinkut, Kadmiumit, Arsenit dhe Kromit.

Në bazë të mostrave të marra në një studim më 2014 është vërtetuar se edhe në zonat deri ne 1km larg parkut industrial në Mitrovicë dhe kompleksit industrial në Zveçan, tokat bujqësore janë kontaminuar me këto metale të rënda që janë të rrezikshme për shëndetin e popullatës por edhe për bimësinë e zonës.

-FLORA DHE FAUNA

Në vendet ku gjenden objektet, deponitë dhe minierat kryesisht janë dëmtuar. Këto deponi dhe objekte kanë pak ose fare vegjetacion. Në regionin e Mitrovicës ekzistojnë kryesisht bimësi që iu nevojitet fare pak ujë. Bimësia është kryesisht gjetherënëse.

Përgjatë disa lumenjve dhe përroskave ekzistojnë bimësi(shelgjet) që luajnë rol të rëndësishëm në pastrimin e ajrit. Sa i përket faunës në këto zona kryesisht jetojnë kafshët shtëpiake si lopë, dele, dhi, po ashtu edhe nëpër lumenj jetojnë specie ujore.

Krezik permanent në këto zona paraqet kontaminimi përmes pluhurit dhe ujit veçanërisht për faunën, si dhe për speciet tokësore po ashtu edhe ato ujore. Si dëshmi është edhe në lumin mbi minierën e Artanës po ashtu edhe në lumin e Bares, mbi

flotacion në Stan Tërg ekzistenca e specieve ujore është e pranishme , ndërsa në pjesën e poshtme të lumenjve nën miniera nuk ekzistojnë këto specie, sigurisht për shkak të ujërave acidike dhe pranisë së metaleve të rënda që dëshmohen edhe me mostrat e marra nga UNDP në lumin Sitnica afër parkut industrial në Mitrovicë dhe përroit të Trepçës, ku vërehet prania e lartë e Kadmiumit, Hg, Pb, Kobaltit, Kromit, Nikelit, Zinkut dhe Aluminit.

-RREZIKU PËR SHËNDETIN E POPULLATËS NË KËTO ZONA

Niveli i madh i ndotjes, kontaminimi i ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore, ndotja nga shkarkimet e pluhurit ka ndikuar në shpërnguljen në masë të madhe të popullatës nga këto zona. Të rrezikuar potencial janë punëtoret që punojnë në flotacion dhe miniera.

Punëtorët në vazhdimësi iu nënshtrohen ujit, pluhurit dhe tokës se kontaminuar, po ashtu shumica e këtyre punëtorëve jetojnë në zonat përreth minierave. Reagjentët që përdoren për trajtimin e xehes me flotacion në Stan Tërg nuk ruhen në mënyrë të duhur prandaj ekziston rrezikshmëri e lartë për punëtorët e flotacionit.

Përdorimi i eksplozivit në minierën e Stan Tërgut dhe Artanës shkakton lirim të gazrave dhe kështu ekziston rrezik i lartë i ndotjes së ajrit në minierë. Po ashtu mos funksionimi i ventilimit të ajrit në miniera e rrit rrezikun e inhalimit të pluhurit nga punëtorët. Rreziku më i madh për punëtorët e minierave shkaktohet nga: uji acidik në miniera, gazi helmues në miniera, niveli i lartë i pluhurit, shembja e hapësirave gjatë punës në miniera etj.

Gjatë vizitave sistematike të punëtorëve dhe hulumtimeve të shumta para luftës është vërtetuar se afër 60% e punëtorëve kanë nivel më të lartë se 70Mg/dl të plumbit në gjak, gjë që mund të paraqes çrregullime të rënda neurologjike.

Edhe në vitin 2000 nga analizat e bëra nga afër 500 mostra të banorëve dhe punëtorëve në zonën e Mitrovicës, afër 350 prej tyre kishin nivel më të lartë të plumbit në gjak se sa normat e lejuara nga organizata botërore e shëndetësisë. Po ashtu edhe nga mostrat e marra të punëtorëve në shkritoren e Zveçanit dhe parkut industrial në Mitrovicë kanë treguar nivel të lartë të plumbit në gjak.

-NDIKIMI I AKTIVITETEVE MINERARE NË SHËNDETIN E POPULLATËS NË ZONAT E DEPONIVE, FLOTACIONIT DHE MINIERAVE

Rrezik potential për popullatën ekziston nga përdorimi i ujit për pije, ujit për ujitje, perimet e ndotura, mishi etj. Përmbajtja e acideve dhe metaleve që dalin në ujë nga minierat dhe deponitë e mbetjeve dhe duke u derdhur në lumenj ndikojnë drejtpërdrejt në florën dhe faunën e zonave rreth deponive dhe minierave.

Thithja e Plumbit përmes pluhurit, ujit, pemëve dhe perimeve, mishit etj. që dëshmohet me praninë e Plumbit në gjakun e punëtorëve dhe banorëve pranë deponive në Mitrovicë dhe Zveçan, tregon për rrezikshmërinë e lartë në shëndetin e popullatës duke e ditur se plumbi akumulohet në organizëm dhe dëmton pothuajse të gjitha organet veçanërisht dëmtimin e eshtrave.

Në hulumtimet para vitit 1999 nga mostrat e 300 fëmijëve në Mitrovicë është konstatuar prani shqetësuese e nivelit të Plumbit në gjak. Po ashtu nga mostrat e marra të dheut në Mitrovicë dhe Zveçan nga shtresat sipërfaqësore të tokës është konstatuar nivel shqetësues shumë i lartë i Plumbit dhe Kadmiumit. Nga një hulumtim i vitit 2005 i Universitetit të Berlinit është konstatuar se gati të gjitha perimet në zonën e Mitrovicës janë të kontaminuara me Plumb dhe Kadmium.

Në bazë të një studimi nga UNDP në 2009 edhe përkundër faktit që shkriterja e Plumbit nuk funksion, në mostrat e marra në shpezë në Mitrovicë për të vërtetuar akumulimin e metaleve në organizëm është vërtetuar prezencë e lartë e Plumbit, Kadmiumit, Arsenit, Hg, Kromit, Nikelit, Zinkut e veçanërisht në organet e pulave si në zemër, mëlçi, stomak. Rezultatet kanë treguar se këto shpezë janë toksike për njeriun.

Deponitë e mbetjeve janë rrezik permanent për shëndetin e popullatës duke paraqitur burim serioz të ndotjes në zonat e banuara edhe në largësi më shumë se 1km nga parku industrial i Mitrovicës dhe shkriterja.

Përkundër studimeve dhe analizave të shumta që janë bërë për mjedisin e zonave minerare, në dekadën e fundit janë bërë fare pak studime, por edhe në ato studime të bëra nga UNDP, GIZ etj. është vërtetuar se zona përrreh parkut industrial në Mitrovicë dhe kompleksit industrial në Zveçan është e kontaminuar duke ndikuar në florën dhe faunën e zonës por edhe duke pasur ndikim negativ për mjedisin dhe shëndetin e popullatës në këto zona.

Gjatë takimeve në teren me ekspertë, udhëheqësit e Trepçës, ekspertë të mjedisit, me banorët për rrith zonave, me punëtorët e kompanisë “Trepça” te secili nga këta mbizotëron bindja se situata mjedisore në miniera, flotacion e veçmas afër deponive të imbetjeve është mjaftë e rëndë për mjedisin, florën, faunën dhe veçmas shëndetin e popullatës në regjionin e Mitrovicës.

Përkundër shuarjes së shumë aktivitetave minerare në kompleksin industrial Trepça, shqetësim i madh i popullatës është prania e plumbit, zinkut, kadmiumit dhe metaleve tjera në tokë, ujë dhe ajër. Është më se e domosdoshme në një të ardhme të afërt, pas miratimit të ligjit për Trepçën dhe përzgjedhjes së bordit të Trepçës, që pavarësisht hulumtimeve të mëhershme të bëhet një studim i mirëfilltë nga institucionet vendore, duke kërkuar edhe ndihmën e organizatave ndërkombëtare që kanë ndihmuar dhe që po ndihmojnë në Kosovë si: UNDP, USAID, GIZ etj.

Përveç rëndësisë së madhe në aspektin ekonomik që ka ky gjigant industrial, ne kemi obligim të fokusohemi në ruajtjen e ambientit dhe mbi të gjitha në shëndetin e punëtorëve dhe banorëve të zonës.

Gjatë muajve në vijim besoj që në bashkëpunim me ekspertë të kompanisë, ekspertë të mjedisit, ekspertë të shëndetit publik, por ndoshta edhe me organizimin e ndonjë konference ndërkombëtare nën mbështetjen e MMPH-së do të dalim me një përshkrim më të detajuar të situatës aktuale në Trepçë si dhe me rekomandimet se cilat janë masat që duhet te merren për të mënjanuar përgjithmonë rreziqet dhe ndikimet negative mjedisore apo për të zvogëluar ato në nivel të pranueshëm me normat e BE-së.

Besoj që pas një pune afër 3-mujore dhe përgatitjes të këtij raporti sa do sipërfaqësor në dukje, ky raport do të zgjojë interesin e institucioneve tona për të marrë shumë më seriozisht situatën mjedisore në kompleksin industrial Trepça dhe hapësirave rrith saj.

Zv/Ministër Kurtan Kajtazi

